Pekka Elo

Itämeren alueen filosofian opettajat kongressissa Kielissä

Lukioiden filosofian opetuksessa suuntaudutaan Euroopassa aineistopohjaiseen filosofiseen pohdintaan sekä siihen mitä saksalaiset kutsuvat nimellä *Kinder Philosophie*. Se on muunnos amerikkalaisesta *Philosophy for Children* -metodista. Itämeren maiden filosofian opettajien kongressissa esiteltiin erityisesti saksalaista tapaa opettaa filosofiaa ja pohdittiin markkinatalouden yhteiskuntafilosofisia perusteita. Filosofian tuleminen pakolliseksi oppiaineeksi Suomen lukioissa herätti myös kongressissa huomiota.

Kongressin järjestäjä *Assosiation Internationale des Professeurs de Philosophie* on nimestään huolimatta lähinnä eurooppalainen yhdysside keskiasteen filosofian opettajien välillä. Euroopassa toiminta on painottunut etelään ja saksankieliseen alueeseen. Tästä syystä kongressin puheejohtaja, järjestön sihteeri Luise Dreyer oli hyvin iloinen ensimmäisestä Itämeren maiden tapaamisesta, joka pidettiin syyskuussa 1993 Kielissä. Paikalla oli filosofian opettajia, opettajankouluttajia ja opetuksen kehittäjiä Virosta, Latviasta, Liettuasta, Puolasta, Saksasta, Ruotsista ja Suomesta sekä hiukan kaukaisemmista itämerellisistä maista kuten Itävallasta, Valko-Venäjältä, Tsekistä ja Belgiasta. Venäjän ja Königsbergin edustajat eivät olleet päässeet tulemaan.

Teemana oli *Ihminen — työ — markkinat*. Taustalla tuntui häämöttelevän ajatus opettaa hyväntahtoisesti uusille eurooppalaisille demokratioille markkinoiden filosofiaa. Eniten siteeratuksi kirjaksi tulivat Georg Simmelin *Philosophie des Geldes* (1900) ja Hannah Arendtin *Vita activa* (1958).

Kongressissa oli myös työpajoja. Osassa niistä simuloitiin tapoja opiskella filosofiaa lukioissa. Esimerkiksi *työn arvon* opetuksessa edettiin tällaisilla kysymyksillä: Mitä työ on? Miksi ihmisen tulee tehdä työtä? Onko kaikki työ saman arvoista? Onko kaikki työ yhtä merkittävää? Työn merkitys sen tekijälle? Kaikkiin kohtiin tarjottiin lyhyitä kirjallisuusnäytteitä keskustelun pohjaksi, niitä oli Platonista paavilliseen Ensyklikaan.

Tilanne filosofian opetuksessa eri maissa Itämeren ympärillä on sekalainen. Ruotsin Per-Åke Walton kehui filosofian opetuksen iloisuutta, mutta toisaalta tuntui, että mitään huimaa ei tällä alueella ole tapahtunut sitten

Per-Åken itsensä 70-luvulla kirjoittamien oppikirjojen. Latviassa kerrottiin harrastettavan klassista saksalaista filosofiaa. Liettuassa pohdittiin kansallisfilosofian tarpeellisuutta ja sitä kannattaako filosofiaa kääntää omalle kielelle vai opettaa muita kieliä. Liettuassa useista filosofeista oli tullut poliitikkoja, mitä ei pidetty niin hyvänä asiana. Virossa filosofiaa opetetaan valinnaisaineena 12. luokalla yhteensä 70 tuntia. Opetuksessa suuntaudutaan yleensä filosofian historiaan. Puolassa harrastetaan sekä analyyttistä että fenomenologista perinnettä, ja filosofiaa on tulossa yhden kurssin verran kaikille yhteiseksi oppiaineeksi yläasteelle. Filosofian tulo lukiossa pakollisesti oppiaineeksi Suomessa herätti innostuksen järjestää seuraava Itämeren maiden filosofian opettajien kongressi Helsingissä.